Sfântul Ignatie Briancianinov

Zelul sufletesc şi duhovnicesc

Călugărul trebuie să se ferească cu multă grijă de zelul sufletesc prisositor care, sub o înfăţişare cucernică, ascunde nechibzuinţă şi pagubă pentru suflet. Oamenii din lume şi mulţi călugări lauda din necunoaştere un asemenea zel, nedându-şi seama că la izvoarele sale stau egoismul şi trufia. Un astfel de zel primeşte laudele lor ca fiind zelul pentru credinţa, pentru evlavie, pentru Biserică, pentru Dumnezeu. El se arată însă în defăimarea şi judecarea, cu mai multă sau mai puţină asprime a semenilor pentru greşelile lor morale şi pentru scăderile faţă de evalvia şi rânduielile bisericeşti; nutrind o amăgitoare părere despre zel, aceşti nechibzuiţi zelatori considera că dacă vor face dovadă de exces de zel îi vor imita astfel pe Sfinţii Părinţi şi pe mucenici, uitând însă că ei, zeloşii, nu sunt sfinţi, ci oameni păcătoşi. Dacă sfinţii îi mustrau pe cei căzuţi în greşeală şi pe necinstitori, o făceau din porunca lui Dumnezeu, urmându-şi datoria, fiind insuflaţi de Duhul Sfânt, nu de patimile lor şi de demoni.

Cel ce, cu de la sine putere îşi ia îngăduinţa de a-l mustra pe un frate al său sau de a-i face o observaţie, acela iese în vileag că unul ce se socoate mai înţelept şi mai plin de virtuţi decât cel supus de el mustrării. Prin aceasta dovedeşte şi arata limpede că o face fiindcă s-a lăsat stăpânit de patimă şi a cedat la gândul ispitei diavoleşti. Acestuia să i se aducă aminte porunca Mântuitorului:

„De ce vezi paiul în ochiul fratelui tău şi bârna din ochiul tău nu o iei în seamă? Sau cum vei zice fratelui tău: Lasa să scot paiul din ochiul tău şi iată bârna este în ochiul tău? Făţarnice, scoate întâi bârna din ochiul tău şi atunci vei vedea să scoţi paiul din ochiul fratelui tău” (Mt. 7, 3 – 5).

Ce este „bârna”? Este cugetarea cea după fire sau înţelepciunea trupească, butucănoasă că o „bârnă”, care îl face pe om să nu mai vadă cu putere de pătrundere cu mintea şi cu inima, aşa cum l-a înzestrat Dumnezeu, lipsindu-l de orice discernământ. Omul care se lasa călăuzit de cugetarea cea după fire nu poate nicidecum să judece drept nici propria sa stare lăuntrică, nici pe cea a altora. El se judecă pe sine şi îi judecă pe alţii după părerea pe care şi-a format-o despre sine şi după cum i se pare lui că este aproapele, ţinând seama, în mod greşit, doar de aspectul exterior şi de cugetarea cea după fire a acestuia. De aceea, Cuvântul lui Dumnezeu îi numeşte pe unii ca aceştia, pe bună dreptate,

fățarnici sau „oameni cu judecată strâmbă”, deoarece se folosesc de înțelepciunea trupească.

Creștinul vindecat prin Cuvântul lui Dumnezeu și duhul dumnezeiesc își însușește o privire adevărată asupra propriei sale alcătuiri lăuntrice și asupra celei a semenilor săi. Cugetarea cea după fire, strivindu-l cu bârna pe cel aflat în greșeală, îl tulbura întotdeauna, seducându-l cel mai des la pieire; nefiindu-i de niciun folos, nu lucrează nicicum, mântuitor, asupra păcatului. După cum, dimpotrivă, înțelepciunea sau cugetarea duhovnicească lucrează vindecător tocmai asupra suferinței sufletești a aproapelui, miluindu-l, tămăduindu-l și mântuindu-l.

Este bine să nu uităm că atunci când ai agonisit înțelepciune duhovnicească, lipsurile și greșelile aproapelui încep să nu ți se mai pară atât de mari, pentru că începi să înțelegi că acestea au fost răscumpărate de Mântuitorul și pot fi lesne vindecate prin pocăință; mai ales acele greșeli și lipsuri care au putut să pară, cugetării după fire, nespus de mari și de însemnate. De bună seamă că înțelepciunea cea după firea lumească, fiind ea însăși „bârna” le-a putut da o asemenea covârșitoare importanta închipuitelor lipsuri și greșeli ale aproapelui. Cugetarea cea după fire îi găsește aproapelui chiar și păcate pe care nu le are; din această pricină, cei ce se dedau unei râvne nechibzuite au căzut deseori în păcatul clevetirii aproapelui și s-au făcut unelte și jucării în mâinile duhurilor căzute.

Cuviosul Pimen cel Mare povestește că un oarecare monah, cuprins de o prea mare râvna a fost supus următoarei ispitiri: l-a făcut să vadă pe un alt călugăr culcat peste o femeie. Monahul nostru s-a luptat multă vreme cu gândul de a se duce să-i oprească pe aceștia, dedați păcatului, și până la urmă, biruind acel gând, s-a dus la ei și lovindu-i cu piciorul le-a zis: „Încetați!” S-a vădit însă că erau doi snopi de grâu, puși unul deasupra altuialb. Preacuviosul Ava Dorotei povestește că aflându-se el viețuitor în obștea Avei Serid, un oarecare frate l-a clevetit pe un alt frate, copleșit fiind de o râvnă nechibzuită, acea râvnă fără discernământ care merge întotdeauna mâna în mână cu bănuiala și neîncrederea, fiind pricepută, nevoie-mare, la tot felul de plăsmuiri. Învinuitorul îi punea în seamă învinuitului precum că ar fi furat dis-de-dimineață smochine din livada și că le-ar fi mâncat. Cercetând egumenul cum s-au petrecut lucrurile, a reieșit că în dimineața aceea învinuitul nu se găsea în mănăstire, ci într-unul din

satele vecine, fiind trimis acolo de econom şi că a revenit numai către sfârşitul dumnezeieştii Liturghii.

Dacă doreşti să fii un fiu râvnitor al Bisericii Ortodoxe cauta să duci la îndeplinire poruncile evanghelice în privinţa aproapelui. Nu îndrăzni să-l învinuieşti! Nu îndrăzni a-i da lecţii! Nu îndrăzni a-l judeca şi a-i aduce reproşuri! Fiindcă aceasta nu este o faptă de credinţă, ci de osârdie nechibzuită, de mândrie de sine, de trufie.

Fost-a întrebat Pimen cel Mare: „Ce este aceea credinţă?" Răspuns-a Cel Mare: „Credinţa se cuprinde în a te afla în smerenie şi în a face fapte de milostenie, adică a te smeri înaintea aproapelui şi a-i rabda toate batjocoririle şi ofensele, toate greşelile lui". Fiindcă toţi râvnitorii nechibzuiţi dau drept temelie a râvnei lor credinţa, să ştie unii că aceastia că adevărata credinţă, şi prin urmare adevărată râvnă, trebuie să se arate în smerenia faţă de semenii noştri şi în mila faţă de ei. Să lăsăm grija judecării oamenilor şi a osândirii păcatelor lor pe seama celor cărora le-a fost încredinţată datoria de a-şi judeca semenii şi de a le fi conducători. „Cel ce este cuprins de o râvnă mincinoasă – spunea Sfântul Isaac Sirul – de grea boala boleşte. Omule care cauţi să te arăţi râvnitor împotriva metehnelor altora, să ştii că prin acesta ai încetat să te îngrijeşti de sănătatea propriului tău suflet! Străduieşte-te mai întâi să te îngrijeşti cu luare aminte de sănătatea sufletului tău. Dacă doreşti să fii altora doctor, afla că bolnavii duc lipsă mai întâi de îngrijire, decât de aspre sudălmi. Tu însă, procedând necugetat, fără să ajungi să-i ajuţi pe alţii, cazi singur în grea şi chinuitoare boala. Aceasta omenească râvna nu trece drept semn de înţelepciune, ci se adăugă metehnelor sufletului, fiind dovada slăbiciunii minţii (duhovniceşti) şi a unei foarte mari neştiinţe.

Începutul înţelepciunii, cea de la Dumnezeu, este liniştea şi blândeţea, acestea fiind daruri sufleteşti mari şi puternice, temelia cea mai trainică a unei gândiri raţionale, a modului de asumare a neputinţelor omeneşti". „Datori suntem noi cei tari – spune Scriptura – să purtăm slăbiciunile celor neputincioşi" (Rom. 15, l) şi de aceea: „De va cădea un om în greşeală, îndreptaţi-l, cu duhul blândeţii" (Gal. 6, 1). Liniştea şi răbdarea intru blândeţe, sunt roadele Duhului Sfânt, de aceea: „Să fie omul cel tainic al inimii intru nestricăcioasa podoabă a duhului, blând şi liniştit".

Într-un alt „Cuvânt", Preacuviosul Isaac spune: „Nu-i purta ura păcătosului, fiindcă noi toţi suntem păcătoşi. Dacă, în numele

Domnului, făptuieşti nevoinţe duhovniceşti, împotriva aproapelui (păcătos), varsă lacrimi pentru el. De ce oare să-l urăşti? Urăşte-i păcatele, iar pentru el roagă-te şi prin aceasta vei face întocmai ca Hristos, asemănându-te Lui, Carele nu-i ura pe păcătoşi, ci se rugă pentru ei.

Oare n-ai văzut cum plânge El pentru Ierusalim? De multe ori ajungem de râsul diavolului. Oare de ce să-i urăm tocmai pe aceia de care îşi bate joc diavolul, bătându-şi joc şi de noi? Oare de ce, omule, îl urăşti pe păcătos? Fiindcă nu este tot atât de drept ca şi tine? Dar cât de drept eşti tu, dacă îţi lipseşte dragostea? De ce oare n-ai vărsat lacrimi pentru el, în loc să-l prigoneşti? Cei ce au convingerea că judecă sănătos faptele păcătoşilor şi (din această pricină) se ridică împotriva lor cu mânie, o fac din prostie".

Mare năpastă este îngâmfarea adică părerea de sine. Mare năpastă este nesocotirea smereniei! Nu este nenorocire mai mare ca acea pornire şi stare a sufletului în care călugărul, fără a fi chemt ori întrebat, ci numai lăsându-se amăgit de conştiinţa propriei sale vrednicii începe să dea lecţii; să acuze şi să dojenească semenii! De vei fi întrebat, nu te grăbi să dai sfaturi şi să-ţi spui părerea; că unul ce te afli în neştiinţă, numai la mare nevoie, vorbeşte cu maximă prudenţă şi modestie, pentru a nu cădea în păcatul slavei cele deşarte şi al trufiei, lovindu-l pe aproapele cu un cuvânt aspru şi nechibzuit.

Dacă, pentru strădania ta, pe ogorul îndeplinirii poruncilor lui Dumnezeu, te va face să simţi în suflet râvna cea dumnezeiască, vedea-vei limpede atunci că aceasta râvnă te va îndemna către tăcere şi smerenie înaintea aproapelui, către dragoste pentru el, către milostivire şi compasiune, după spusa Sfântului Isaac Sirul. Râvna cea dumnezeiască, este foc curăţitor, nu sânge înfierbântat! Focul acesta mistuie amărăciunea, potoleşte frământarea şi aduce starea de linişte. Râvna judecăţii celei după fire, adică cea datorată înţelepciunii fireşti, se însoţeşte întotdeauna cu înfierbântarea sângelui, cu năvala multor porniri şi gânduri deşarte. Urmările râvnei oarbe şi neghioabe, atunci când aproapele cauta să i se împotrivească se vădesc de obicei în ura purtată aceluia, în ţinerea de minte a răului, răzbunare sub diferite forme, iar dacă aproapele se supune, în trufaşă mulţumire de sine; se trezeşte şi sporeşte părerea de sine, prin credinţa că suntem foarte deştepţi şi că nimeni nu este că noi.

http://www.creştinortodox.ro/credinţa/zelul-sufletesc-duhovn

icesc-69846.html